ד: כל כנויי נזירות פרק ראשון נזיר

קרבן הוא דלא מייתי. פירוש נזיר שמשון אכל נזירות חייל עליה כלומר לענין שאסור לטמאת למתים בהכמילה: **שלא** מצינו בשמשון שיצא נזירות בפיו. כלומר לא נזר בנזיר אלא מבטן אמו היה נדור בנזיר ממילא ואין בענין שידור בדבר הנדור כמו הריני כזה שנדר בנזיר כדדרשי' (נדרים דף יד.) כי ידור נדר עד שידור בדבר הנדור: **הרי** עלי בבכור. פי' ככר זה ככבור: **לא** דב"ע. כלומר אז כ"ע לא אמר כעולה וכשלמים הוי דבר הנדור אכל בכור קדוש מרחם אמו רבי יהודה סבר לה כרבי יעקב דאמר לא בענין דבר הנדור ואם אמר הריני כשמשון הוי נזיר אע"ג דנזיר שמשון לאו נדור הוה אלא קדוש מבטן אמו ככבור: **לא** דב"ע בענין דבר הנדור בעלמא **לגבי נזירות ושאני הכא** דכתיב לה'. כי ידור נדר לה' לרבות את הבכור כלומר שהוא לה' ממילא אפילו [הכי][2] הוי נזור: **לרבות** את החטאת **ואשם.** דסד"ל עולה ושלמים הבאים נדבה הוי דבר הנדור אכל בחטאת ואשם הבאים בחובה לא מיקרי דבר הנדור קמ"ל לה' דמרבי כל מילי דהוי לה': **שמצוה** לקדש. פירוש בכורה[3] תקדים ולומר מוקדש בבכורה אע"פ דקדים מרחם: **מי** לא קדוש. הלכך לאו דבר הנדור הוא כיון דאינו אלא מצוה בעלמא: **גבי** נזיר נמי הכתיב לה'. וכי היכי דמרבי ר' יעקב בכור מלה' ה"נ נרבה נזיר שמשון מלה' דכתי' בנזיר: **לא** אכלתי אשם נזירות. אכל שאר אשמות היה אוכל אכל אשם נזיר היה קשה בעיניו לאוכלו לפי שאינו בא אלא בנזיר שנטמא וכיון שנטמא הי' דואג פן מתחרט על נדרו שהימים הרלאשונים נופלין ומביא חולין בעזרה: **עליך** הכתוב אומר להזיר לה'.

כלומר שתחילת נדרו לגמרי לש"ש ולא היה דואג שיתחרט אע"פ שנטמא אכל שאר נזירים קתמא נודרי בעת צרה או על עבירה שבידן כדי להטעבר ולכפר על עונם וכשמתרצים הימים עליהם ממה שגמרו בדעתן קרוב להיות תוכה על הרשעותם:

שמשון לאו נדור הוה.

לא נדור נזיר הוה: והא כתיב כי נזיר אלהים יהיה בו'. וקס"ד שהמלאך היה אומר לאביו שיזירנו לכשיולד כדאמרי' לקמן (דף כח:) האיש מדיר בנו בנזיר: **התם** מלאך הוא דקאמר ליה. בנבואה ולא יצא נזירות לא מפי אביו ולא מפי שמשון:

גרויי גרי. לשון חיצים כלומר מרחוק זורק בהם והרגם:

דילמא גוספסין שוויגהו. לאו דוקא גוספסים כי נזיר אסור ליגע לגוספס אלא כלומר קרוב לגוספסין: **אלא** גמר'. פירוש דגמרי' דקטליהו ממש והדר שלחו שלמיהן ואפי' למאן דאמר (יבמות פא.) קברי עובדי כוכבים אינן מטמאין באהל כמגע מיהא מטמאין: **ונזיר** עולם היכא כתיב. כלומר שמותר להקל ומייתי מאבשלום שהיה מיקל למר כדאית ליה ולמר כדאית ליה:

את נדרי אשר נדרתי. ופתח נדר משמע ליה נזירות ועוד אמר אלא אלא היה מגלח מימים לימים מ"משמע שהכניד עליו שערו מכלל דנזירות נדר: אין

ואינו מביא קרבן טומא' קרבן הוא דלא מייתי אבל נזירות חייל עליה מני מתני' לא רבי יהודה ולא ר"ש דתניא [6]ר' יהודה אומר נזיר שמשון [7]מותר ליטמא למתים שכן מצינו בשמשון שנטמא ר"ש אומר האומר נזיר שמשון לא אמר כלום שלא מצינו בשמשון שיצאת נזירות מפיו מני אי ר' יהודה האמר אפילו לכתחילה ומתניתין קתני אם נטמא אי ר' שמעון האמר לא חיילא עליה נזירות כלל לעולם ר' יהודה היא ואיידי דקתני גבי נזיר עולם אם נטמא תנא נמי גבי נזיר שמשון אם נטמא לימא בפלוגתא דהני תנאי קמיפלגי [8]דתנן [9]הרי עלי כבכור רבי יעקב אוסר ור' יוסי [2]מתיר מאי לאו ר' יהודה סבר לה כר' יעקב דאמר לא בענין דבר הנידר ור' שמעון סבר לה כר' יוסי דאמר בענין דבר הנידר לא דכולי עלמא [3]בענין דבר הנידר ושאני גבי בכור דכתיב ביה [4]לה' [5]לרבות את הבכור ור' יוסי אמר לך ההוא לה' מיבעי ליה לרבות חטאת ואשם ומה ראית לרבות חטאת ואשם ולהוציא את הבכור [6]מרבה אני חטאת ואשם שכן מתפיסן בנדר ומוציא אני את הבכור שאין מתפיסן בנדר ור' יעקב אמר לך בכור נמי מתפיסו בנדר הוא [7]דתניא של בית רבינו אמרו מנין לנולד לו בכור בתוך עדרו [8]שמצוה עליו להקדישו שנאמר [2]הזכר תקדיש ור' יוסי אמר לך נהי דמצוה להקדישו אי לא מקדיש ליה [3]מי לא קדוש גבי נזיר נמי הכתיב [4]לה' ההוא מיבעי ליה לכדתניא [5]אמר שמעון הצדיק מימי לא אכלתי אשם נזיר טמא חוץ מאדם אחד שבא אלי מן הדרום יפה עינים וטוב רואי וקווצותיו סדורות לו תלתלים אמרתי לו בני מה ראית לשחת שער נאה זה אמר לי רועה הייתי לאבי בעירי והלכתי לשאוב מים מן המעיין ונסתכלתי בבבואה שלי ופחז יצרי עלי וביקש לטורדני מן העולם אמרתי לו ריקה מפני מה אתה מתגאה בעולם שאינו שלך שסופך להיות רמה ותולע' העבודה שאגלחך לשמי' עמדתי ונשקתיו על ראשו אמרתי לו [6]כמותך ירבו נזירים בישראל עליך הכתוב אומר [7]איש כי יפליא לנדור נדר נזיר להזיר לה' ושמשון לאו נזיר הוה והכתיב [8]כי נזיר אלהים יהיה הנער מן הבטן התם מלאך הוא דקאמר ומנלן דאיטמי למתים אילימא מדכתיב [9]בלחי החמור הכיתי אלף איש דילמא [10]גרויי גרי בהו ולא נגע בהו אלא מהכא [11]ויך מהם שלשים איש ויקח את חליצותם דילמא אשלחינון ברישא והדר קטלינן [12]ויך ויקח כתיב ודילמא גוספסין שוינן אלא גמרא גמירי לה ונזיר עולם היכא כתיב דתניא [13]רבי אומר [14]אבשלום נזיר עולם היה שנאמר [15]ויהי מקץ ארבעים שנה ויאמר אבשלום אל המלך אלכה נא ואשלם את נדרי אשר נדרתי לה' בחברון ומגלח אחד לשנים עשר חדש שנא' [16]ויהי מקץ ימים לימים ויליף

דכל דבר שהוא אסור לנבוה הוא מתפיסו נמי בנדר, אע"פ שהוא אסור כלא נדר, כגון בכור (שם יג.). מנין כו' שמצוה עליו להקדישו. לשם בכור ואף על פי שהוא קדוש מלאי (שרבין כט.). לא אכלתי אשם נזיר טמא. נזיר שמיומתא מבית אשם ואחר כך מונה ימי נזירות אחר ומאותו אשם לא אכל (נדרים ט.). שבא אלי מן הדרום. שבא להקריב קרבן נזירותו ולגלח שערו (שם). ופחז יצרי עלי. מתון שלאיתי כמים לוראתי כל כך נאה נתגבר עלי יצרי ובקש להכילאני לידי מעשים רעים לעולדמי מן העולם (שם). אמרתי לו. כך אמר בעצמו (שם). עליך הכתוב אומר כי יפלא וגו'. דהיינו לה' לגשם שמים (שם).

(זה הכנה היתה מתוכה מן אלד בשמר שמתנו הטעתן זה), ו) נלחה דדעתו נאלק דעטפם בידי אדם מבוא כמי טמי מגוסם בידי שמים ע"ש דכמי דאדם מבוא בגרה קטלנא מבאר"ב בגוסם בידי שמים, מ"ש:

עין משפט נר מצוה

כב א מי' פ"ג מהלי' מזירות הלכה יג:
בה ב מי' פ"ח מהלי' נדרים הלכה יג סמג לאוין רמב:
בו ג מי' שם שם סמג שם עוש"ע יו"ד סי' רל סעיף ג וסעיף כ:
בז ד מי' שם הלכה י:
בח ה ו מי' פ"ח מהלי' מזירות הלכה ד סמג עשין ריח עוש"ע יו"ד סי' שז סעיף ג:
בט ז מי' פ"ג מהלי' נדרים הל' כג טור ש"ע יו"ד סי' רג סעיף ז:
ל ח מי' פ"ג מהלכות מזירות הלכה יב:

תורה אור השלם

1. איש כי ידיר נדר לה' או השבע שבעה לאסר אסר על נפשו לא יחל דברו ככל היצא מפיו יעשה: במדבר ל ג
2. כל הבכור אשר יולד בבקרך ובצאנך הזכר תקדיש לה' אלהיך לא תעבד בבכר שורך ולא תגז בכור צאנך: דברים טו יט
3. דבר אל בני ישראל ואמרת אלהם איש או אשה כי יפלא לנדר נדר נזיר להזיר לה': במדבר ו ב
4. כי הנך הרה וילדת בן ומורה לא יעלה על ראשו כי נזיר אלהים יהיה הנער מן הבטן והוא יחל להושיע את ישראל מיד פלשתים: שופטים יג ה
5. ויאמר שמשון בלחי החמור חמור חמורתים בלחי החמור הכיתי אלף איש: שופטים טו טז
6. ותצלח עליו רוח ה' וירד אשקלון ויך מהם שלשים איש ויקח את חליצותם ויתן החליפות למגידי החידה ויחר אפו ויעל בית אביהו: שופטים יד יט
7. ויהי מקץ ארבעים שנה ויאמר אבשלום אל המלך אלכה נא ואשלם את נדרי אשר נדרתי לה' בחברון: שמואל ב טו ז
8. ובגלחו את ראשו והיה מקץ ימים לימים אשר יגלח כי כבד עליו וגלחו וישקל את שער ראשו מאתים שקלים באבן המלך: שמואל ב יד כו

פי' הרא"ש

הרי עלי כבכור. אם אמר הרי עלי ככר זה כבכור ר' יעקב אומר. ס"ד דלא בעי' שיתפיס בדבר הנדור. אלא אפי' התפיס בדבר האסור כגון בכור שקדושתו מרחם אסור: מאי לאו ר' יהודה ס"ל כר' יעקב דשמשון נמי לא נדר בנזיר אלא ע"פ המלאך היה נזיר: לא דס"ד בעי' דבר הנדור שאני גבי בכור דכתיב לה'. ומרבינן מיניה בכור דהוי בעין דבר הנדור דדמי לקדשים. וכן ר' יהודה נמי מרבי לה' דכתיב גבי נזיר שמשון דדמי לשאר נזירים א"נ דר' יהודה סבר דשמשון קבל עליו נזירות כשהגיע לכלל שנותיו כי כן צוה לו המלאך. א"נ בנות הדורו כדאמרי' האיש מריר את בנו בנזיר: שכן מתפיסין בנדר [נזיר] דאע"פ שבאין חובה מ"מ צריך להקדישן: מימי לא אכלתי אשם נזיר טמא דמתוך שרב עליו ימי נזירותו מתחרט וקרבנותיו קרובין להיות חולין בעזרה: מלאך הוא דקאמר אבל מנוח לא הדריר: אילימא [מדכתיב] בלחי החמור הכיתי אלף איש. נ"ל דמהאי קרא לא מייתי מידי דבאותה שעה באו עליו פלשתים והוצרך לעמוד על נפשו: ודילמא גרויי גרי בהו. כלומר זרק בהן החץ והרגם והמם כזורק חץ: ו) ודילמא גוספסים שוינהו ואפי' למ"ד פ' ג' מינין דנזיר אסור ליגע בגוספס. הכא לאו גוספסים ממש אלא סמוכים לגוספסים. וג"ל לחלק בין גוספס בידי שמים לגוספס בידי אדם: ואשלם את נדרי אשר נדרתי וגו' היינו קרבנות נזירותו. ויליף ימים ימים מבחי ערי חומה דכתיב התם ימים תהיה גאולתו:

מסורת הש"ס

מני מי רבי יהודה הא אמר דמותר לכתחילה. ליטמא ומתני' קתני אם נטמא כדיעבד אבל לכתחילה לא: **תנא נמי גבי נזיר שמשון אם** ו). וה"ה נמי (ז) לכתחילה מותר: **הרי עלי. ככר זו ככבור: רבי יעקב אומר.** דלא בענין שיהא מיקורו בדבר הנידר כגון ח) **חטאת** ט) **ושלמים** י) (דהא כתיב אים כי ידור נדר לה' לרבות דבר המקור כגון בכור): **רבי יהודה סבר לה כר' יעקב דאמר לא בענין דבר הנדור.** הכי נמי כי אמר הריני נזיר שמשון הוי נזיר ואע"ג דשמשון לא יצא שמשון מפיו: **ור"ש.** דאומר לא הוי נזיר סבר לה כר' יוסי דאמר מותר משום דלא כ) **התפיס** אלא בבכור דלא הוי דבר הנדור שהרי קדושתו מרחם: **ושאני גבי בכור.** דהיינו טעמא דרבי יעקב משום דכתיב לה' אים כי ידור נדר לה' לרבות את הבכור: **לרבות חטאת ואשם.** דכי אמר ככר זה עלי כחטאת וכאשם אסור: **מרבה אני חטאת ואשם שכן מתפיסן בנדר.** שאינו מביא חטאת ואשם עד שיהא ממחוייב להן ויאמר זהו לחטאתי ולאשמי: **שאין** ל) **מתפיסו את הבכור בנדר.** מ) דנדור ועומד מרחם הוא אבל גבי נזיר דכו"ע בין לר' יעקב בין לר' יוסי בענין דבר הנדור וכי אמר הריני נזיר שמשון לא אמר כלום: **גבי נזיר** נ) **נמי.** בין לר' יעקב בין לרבי יוסי אמאי בענין דבר הנדור הא כתיב ביה לה' לחזיר ס): **לא אכלתי [אשם] נזירות טמאה.** משום דהוא טעמא דאמרי' (לעיל) דכהן כ) מיטמאין ורבין עליהן ימי טומאה הן מתחרטין ומביאין חולין לעזרה: **ופחז.** ומהר עלי יצרי והכילאני לידי הרהור: **לשאוב מים מן** ס) **הנגיע** גרסי'. שכן הוא לשון המשנה פ) ופי' מן המעיין: **עליך אמר הכתוב אים כי יפליא לנדור נדר נזיר להזיר לה'.** דמשמע שנודר לשם שמים: **ושמשון לאו נזיר** ק) **הוא והא כתיב כי נזיר אלהים** ר). וקשה ס"ד דמנוח קאמר להא מילתא דהוה ליה דבר הנדור דאדם מדיר את בנו בנזיר ש): **מלאך הוא דקאמר.** כי נזיר אלהים יהיה הנער מן הבטן אבל מפי ת) מנוח לא יצא: **דילמא גרדויי גרד לו.** מתחר מתך בהן אבל הוא נופיה לא נגע בהו: **ויך ויקח כתיב.** דמשמע ויך והדר ויקח: **גוספסין שוינהו.** ובהדי דהוו גוספסין אשלחינהו ולא אינטמי בהו: **ונזיר עולם היכא כתיב.** שמיקל בתער ומביא שלם בהמות: ה"ג **דתניא רבי אומר אבשלום נזיר עולם היה שנאמר ויהי מקץ ארבעים שנה** ת). ומגלח היה אבשלום לשנים עשר חדש ת) דבכך הוה ליה כובד ובגליר מהכי לא ה"ל כובד דכתיב גבורתו (שופטים ח) אבל שאר ת) נזירי עולם מגלח ח' לג' יום ל) דהוי ליה בהכי כובד: ויליף

נוסחת הריב"ן

ו) אם נטמא דיעבד: ב) אי שלמים והמוקבר פה גרים ליה בכ"י: ג) התפיסו: ד) מתפיס: ה) דקדים: ו) מיתת ולא ליתא בכ"י: ז) דכ"ע: ח) לחיר לה': ט) תוהים נדרים וכבהן מטמאין: י) ומגלאי מביאין: כ) (הגיע): ל) הוה: מ) יהיה הנער וגו': נ) מפיו נמי: ס) שבה וגו': ע) (דבכך הוה כו' דבאים נגזרתו) ליתא בכ"י: פ) נזר: צ) (דהוי ליה בהכי כובד) ליתא בכ"י:

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה תנא נמי וכו' דלכתחלה מותר:

גליון הש"ס

גמ' וכ' ריקה בתיב. עיין בפירוש רש"י בתוס' שמות ז' כ' ולקמן דף יט ע"א:

הגהות מהר"ב רנשבורג

א) בתוס' ד"ה הרי עלי בבכור פי' בכר זה בבכור לא ד"ע כלומר וכו'. נ"ב בתורת מיכור מתחר מיכות לא ד"ע ושיבה ממנו דבור אחד עד אבל בכור קדוש מרחם אמו ואח"כ אה"ר ר' יהודה בכירא ליה. ומיהו נלענ"ד דגם לפי הטבחת אלמינו כאן יהיה סוף הדבור אבל מרחם אמו ואח"כ אה"ר ר' יהודה בכירא ליה וכו' ויבן ד"ה רבי יהודה ס"ל הוא רק מהוסן ושייך קודם ד"ה לא ד"ע ועי"ז אל"ל שהוא טעות ולאמנם מתב אחרת מיטור דהבנה"ת דפוס ספר"מ שלמינו היא טעות:

הגהות התוספות

1. מיכות לא דכו"ע נמתק. דיבור זה הוא המתק אחד עם דיבור שלפניו וכל"ל פי' בכר זה בבכור לומר דלו אמר כו'. 2. נ"ל תפילו הכי הטוד בן כו'. 3. נ"ל בבכור. ומיכות תקדים נמתק.

מוסף רש"י

הרי עלי כבכור. בבהן קא מיירי דלו ביקרבא ליה שום ובייה בנוייה, ותסור ליה נמי בתמילה שאמר הרי עלי בכר זה בבכר זה בבכור (נדרים יב.). לה' לרבות את הבכור.

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com